

Модрина — перспективна порода для транскордонних територій лівобережного лісостепу України

В. К. Орловський, *Харківський державний проектно-вишукувальний
інститут "Харківдінпроагроліс"*

Модрина на території рівнинної частини України є породою інтродуцентом, але більш як віковий позитивний досвід її штучного розведення свідчить про високі лісівничі та декоративні якості цієї породи, цінні властивості деревини. Модрина є найбільш розповсюдженим деревом Російської Федерації. Дослідження цієї породи почалися з загальновідомої Ліндуловської рощі - унікальних насаджень модрини сибірської, що закладені у 1738 році лісничим Фогелем, поблизу С. Петербурга. За характеристикою, наведеною Д.Я. Гіргідовим, у віці 217 років, насадження мало середню висоту 37,4м, середній діаметр 49,0 см, обсяг середнього дерева 3,0м³ і загальний запас насадження 1535м³/га.

В зоні Лівобережного Лісостепу України модринові насадження займають менше 1% вкритої лісом площі і недостатньо вивчені. Модрина як вид сформувалася в умовах континентального клімату, що за біолого-екологічними властивостями значно різнить її від аборигенних порід. Наявність великої кількості тепла і світла у період вегетації, при достатній вологості ґрунту, визначає підвищену транспірацію і фотосинтез у модрини, швидке її зростання, високу біологічну продуктивність та стійкість до захворювань. За дослідженнями К.Є Нікітіна, у лісостеповій зоні України, модрина виявляє більш високу інтенсивність зростання та продуктивність ніж у зоні природного ареалу. У зв'язку із здатністю щорічно скидати шпильки, модрина треба вважати найбільш стійкою із шпилькових до забруднення атмосферного повітря. Ця особливість дає змогу культивувати її поблизу промислових центрів та на забудованих територіях міст.

З роду модрин в Україні випробувано 8 видів, з яких у Лівобережній Лісостеповій зоні найбільш досліджені модрини сибірська (*L. sibirica* Ldb.) і європейська (*L. decidua* Mill).

У породному складі модринових культур, в якості супутніх порід та підліску, найбільш поширені липа дрібнолиста, клен гостролистий, дуб звичайний та червоний, ясен звичайний, береза звисла, а на півночі ялина-звичайна. Згідно з даними обстежень приріст за запасом високоповнотних модринових культур становить 6,3—9,4 м³/га. У мішаних та чистих насадженнях з широкими міжряддями (3—4 м), модрина реалізує свої потенційні можливості породи вільного стояння. Такі насадження ростуть по І-Ів бонітету. Найбільш старими за віком на Харківщині є чисті культури модрини європейської у Гутянському держлісгоспі Краснокутського району. У віці 85 років середні таксаційні показники насадження становлять: висота деревостану 30м, діаметр 34см., клас бонітету Іа і запас 650 м³/га.

Модрина є цінним парковим деревом, що традиційно використовувалася у зеленому будівництві. На території Слобожанських

парків пам'яток садово-паркового мистецтва України: «Шарівський», «Наталіївський», дендропарку «Краснокутський», дерева модрина мають 100 річний вік, добрий стан і зростають у формі солітерів та у ландшафтних групах. У парку ім. Горького, у місті Харкові, зростає гай модрина даурської, що має вік 90 років, висоту 25 м. і діаметр стовбура 50 см. Більш молоді насадження модрина сибірської, віком 40 – 60 років, зростають у дендропарку Харківського Національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва та Данилівському дендропарку Українського НДІ лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г.М. Висоцького, у формі алеї та ландшафтних груп.

За даними досліджень модрина сибірська і європейська є швидкоростучими породами, що успішно акліматизувалися на Слобожанщині. Вони здатні створювати стійкі високопродуктивні насадження і доцільні при вирощуванні у лісопромислових, захисних та декоративних насадженнях.